

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 370/2023-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKČIA], zastúpeného JUDr. Tomášom Tauberom, advokátom, Stará cesta 6, Spišská Nová Ves, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 69/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 69/2014 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 69/2014 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trnava **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **442,38 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a jeho argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. júna 2023 a doplnenou 18. júla 2023, prijatou na ďalšie konanie uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 370/2023-17 z 10. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len

„okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 69/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Navrhuje uložiť okresnému súdu príkaz konať bez zbytočných prieťahov, priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej prílohy vyplýva, že skutok, pre ktorý je sťažovateľ stíhaný, je z roku 2011, obžaloba bola na neho podaná na okresnom súde v roku 2014 za v nej uvedený prečin. Sťažovateľ podal 4. mája 2023 žiadosť o postup podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku. Zákonná sudkyňa mu oznámila, že súd koná vo veci plynulo a bez prieťahov, že je vo veci určený termín hlavného pojednávania na 7. september 2023 a že predvolanie bolo sťažovateľovi doručené 28. apríla 2023. Skorší termín hlavného pojednávania podľa sudkyne nebolo možné určiť z dôvodu, že vec je možné skončiť až po právoplatnosti veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 6 T 12/2017, v ktorej je určený termín hlavného pojednávania na 20. jún 2023. Sťažovateľ adresoval aj predsedovi súdu sťažnosť na niekoľko rokov trvajúce zbytočné prieťahy.

3. Podľa sťažovateľa vyjadrenie zákonnej sudkyne z 11. mája 2023 nemožno považovať za odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza už minimálne 8 rokov. Ide o porušenie označeného základného práva. Konajúca sudkyňa nevyužíva efektívne všetky prostriedky a inštitúty práva, ktorých pomocou by mohlo byť konanie vedené plynulo a bez prieťahov. Existujú rôzne nástroje (napr. vylúčenie na samostatné konanie atď.), ktorých využitím konanie môže urýchliť a nastoliť tak právnu istotu. Od spáchania skutku a trvaním 10 rokov trestného konania bez právoplatného meritórneho rozhodnutia súdu vo veci samej nemožno konanie považovať za súladné s požiadavkami podľa označených článkov. Odvtedy nedošlo k žiadnemu posunu konania, okresný súd nebol schopný niekoľko rokov nariadiť hlavné pojednávanie. Je neprípustné, aby bol sťažovateľ neustále v právnej neistote.

4. Vec nie je právne zložitá, nejde o závažnú trestnú činnosť, pri ktorej by bolo potrebné vykonať rozsiahle dokazovanie. V obdobných prípadoch ústavný súd konštatoval porušenie práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Neustále predlžovanie konania sťažovateľovi komplikuje ďalšie fungovanie v ústave v Leopoldove, keď sú vo vzťahu k nemu vedené ďalšie trestné konania na súdoch. Tým, že sa priebežne nezbavuje trestných konaní ich ukončením, mu to komplikuje vykonanie ďalších úkonov v iných trestných konaniach, nemôže sa venovať iným zložitejším trestným konaniam a zaťažuje sa tými menej závažnými. V priebehu konania sťažovateľ aktívne uplatňoval svoje práva, nevytváral obštrukcie, na základe ktorých by súdy mohli konať so zbytočnými prieťahmi. Urgoval súdy, podával návrhy na zabezpečenie dôkazov potrebných k zisteniu skutkového stavu. Strany žiadnym spôsobom nemali vplyv na prieťahy v konaní. Na celkovú dĺžku konania mal značný vplyv postup okresného súdu. Ten sa dopustil niekoľkoročnej nečinnosti bez toho, aby došlo k nariadeniu termínu hlavného pojednávania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Z obsahu spisového materiálu a vyjadrenia zákonnej sudkyne podľa predsedu okresného súdu vyplýva, že 11. decembra 2014 prokurátor podal obžalobu na [REDAKOVANÉ] (ďalej len

„spoluobvinený“) a sťažovateľa pre prečin podvodu spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 221 ods. 1, 2 Trestného zákona. Okresný súd predložil prehľad úkonov vo veci.

– Dňa 13. februára 2015 bol daný pokyn na doručenie obžaloby obvineným, obhajcom a poškodeným spolu s výzvou podľa § 240 ods. 3 Trestného poriadku.

– Súdu bol 25. februára 2015 doručený návrh sťažovateľa na spojenie trestných vecí vedených pod sp. zn. 7 T 69/2014 a sp. zn. 4 T 93/2014 a súčasne návrh na vykonanie dôkazov.

– Dňa 26. júna 2015 bol určený termín hlavného pojednávania na 15. október 2015.

– Súdu bolo 12. októbra 2015 doručené ospravedlnenie JUDr. Radovana Grujbára, obhajcu sťažovateľa, z neúčasti na hlavnom pojednávaní z dôvodu kolízie v inej trestnej veci. Následne 13. októbra 2015 požiadal spoluobvinený o zrušenie hlavného pojednávania a ustanovenie obhajcu; bol realizovaný dopyt na Mgr. Mateja Csenkyho, obhajcu spoluobvineného, čo sa týka jeho zastupovania.

– Dňa 9. januára 2016 bol nariadený termín hlavného pojednávania na 10. máj 2016.

– Spoluobvinenému bola 19. apríla 2016 ustanovená obhajkyňa JUDr. Adriena Vysudilová.

– Súdu bola 4. mája 2016 doručená námietka zaujatosti podaná sťažovateľom.

– Hlavné pojednávanie bolo 10. mája 2016 odročené na 29. september 2016 z dôvodu neprítomnosti obhajkyne JUDr. Adrieny Vysudilovej.

– Opatrením z 12. septembra 2016 bolo zrušené ustanovenie obhajkyne JUDr. Adrieny Vysudilovej, keďže u spoluobvineného pominuli dôvody povinnej obhajoby.

– Dňa 29. septembra 2016 sa uskutočnilo hlavné pojednávanie, ktoré bolo odročené na 10. január 2017.

– Spisový materiál bol 2. januára 2017 predložený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie o odňatí a prikázaní veci inému súdu.

– Termín hlavného pojednávania 10. januára 2017 bol zrušený z dôvodu zmeny zákonného sudcu [preloženie na Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“)] s tým, aby po návrate spisu z najvyššieho súdu boli obžalovaní vyzvaní na súhlas so zmenou sudcu.

– Spis bol 11. januára 2017 vrátený z najvyššieho súdu bez rozhodnutia.

– Obžalovaným bola 20. februára 2017 doručovaná výzva na súhlas so zmenou samosudcu.

– Termín hlavného pojednávania bol 7. augusta 2017 nariadený na 30. november 2017.

– Uznesením z 20. novembra 2017 bola vec postúpená na konanie a rozhodnutie senátu.

– Hlavné pojednávanie z 30. novembra 2017 bolo odročené na 15. máj 2018 a toto hlavné pojednávanie bolo odročené na neurčito.

– Príkaz na zatknutie sťažovateľa bol vydaný 18. mája 2018.

– Po výsluchu sťažovateľa bol 13. júna 2018 nariadený termín hlavného pojednávania na 11. október 2018 a bol zrušený príkaz na jeho zatknutie.

- Hlavné pojednávanie z 11. októbra 2018 bolo po vykonanom dokazovaní odročené na 28. marec 2019, toto pojednávanie bolo odročené na 12. september 2019.
- Sťažovateľovi bol 28. marca 2019 ustanovený obhajca Mgr. Ing. Juraj Trokan.
- Hlavné pojednávanie z 12. septembra 2019 bolo z dôvodu zmeny zákonného sudcu zrušené.
- Súdu bol 17. septembra 2019 doručený nesúhlas sťažovateľa so zmenou zákonného sudcu.
- Dňa 27. januára 2020 bol nariadený termín hlavného pojednávania na 12. máj 2020, toto pojednávanie bolo odročené na 9. február 2021; 4. februára 2021 bol tento termín zrušený z dôvodu mimoriadnych opatrení súvisiacich s COVID-19.
- Hlavné pojednávanie z 13. septembra 2021 bolo odročené na neurčito.
- Dňa 4. januára 2022 bol nariadený termín hlavného pojednávania na 1. december 2022, tento nebol zrealizovaný z dôvodu zmeny zákonného sudcu.
- Opatreniami zo 14. februára 2022 bol sťažovateľovi zrušený obhajca JUDr. Grujbár a Mgr. Ing. Trokan.
- Dňa 22. februára 2022 bol určený termín verejného zasadnutia na 25. marec 2022 v súvislosti so zastavením trestného stíhania spoluobvineného.
- Uznesením z 25. marca 2022 súd zastavil trestné stíhanie proti spoluobvinenému.
- Od sťažovateľa bol 9. mája 2022 žiadaný súhlas so zmenou zákonného sudcu, súčasne boli žiadané rozhodnutia iných súdov pre posúdenie ukladania súhrnného trestu.
- Dňa 5. júla 2022 bol nariadený termín hlavného pojednávania na 3. november 2022; toto pojednávanie bolo z dôvodu ospravedlnenia prísediaceho odročené na 13. február 2023.
- Opatrením z 3. januára 2023 bola sťažovateľovi ustanovená obhajkyňa JUDr. Ľubica Janušková.
- Na hlavnom pojednávaní 13. februára 2023, ktoré súd vykonal odznova, urobil sťažovateľ vyhlásenie o vine podľa § 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku; pojednávanie bolo odročené na 24. apríl 2023 z dôvodu vyžiadania a pripojenia spisov pre uloženie súhrnného trestu, toto pojednávanie bolo odročené zo zdravotných dôvodov prísediaceho na 7. september 2023.
- Súdu bola 10. mája 2023 doručená žiadosť sťažovateľa o postup podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, na ktorú súd reagoval oznámením z 11. mája 2023.
- Dňa 30. augusta 2023 bolo hlavné pojednávanie nariadené na 7. september 2023 zrušené z dôvodu hospodárnosti vzhľadom na nemožnosť pripojenia spisu okresného súdu sp. zn. 6 T 12/2017.

6. Okresný súd podľa predsedu súdu vykonával a vykonáva jednotlivé procesné úkony v súlade s procesnými predpismi a v primeraných lehotách, a to hneď po podaní obžaloby. Vec bola pôvodne pridelená do senátu sudcu JUDr. Kresla, ktorý v januári 2017 odišiel na krajský súd. Po prerozdelení veci JUDr. Révesovi došlo v septembri 2019 k jeho dočasnému prideleniu na krajský súd a vec bola prerozdelená do senátu sudcu JUDr. Mgr. Floriša. Z dôvodu návratu JUDr. Révesa mu vec bola v júli 2021 vrátená do senátu a následne z dôvodu jeho odchodu

na krajský súd bola vec prerozdelená do senátu JUDr. Mgr. Floriša a v januári 2022 z dôvodu rovnomerného zaťaženia sudcov bola prerozdelená do senátu sudkyne JUDr. Slivenskej. Z objektívneho hľadiska je doba skoro 9 rokov od doručenia obžaloby naozaj dlhá, vzhľadom na uvedené skutočnosti sa však vec za daného stavu dosiaľ skončiť nedala. Síce nemôže byť na ťarchu sťažovateľa, že súd 9 rokov vec nerozhodol, na druhej strane nie je technicky možné pripojenie všetkých spisov potrebných pre uloženie súhrnného trestu. Nepripojenie spisov by malo za následok zrušenie rozsudku v odvolacom konaní so záväzným pokynom pripojiť predmetné spisy. Tieto však reálne nie je možné koncentrovať v jednom okamihu na jedinom súde.

7. V postupe zákonných sudcov predseda súdu nezistil subjektívne alebo objektívne prietahy v konaní, súd konal a koná v rámci svojich možností s vynaložením úsilia vec rozhodnúť. Sťažovateľ má celkom 23 záznamov v odpise z registra trestov, bolo mimoriadne náročné zadováženie spisového materiálu, aktuálne je potrebné vyčkať na právoplatné skončenie veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 6 T 20/2017 (v ktorej bol 20. júna 2023 vyhlásený rozsudok, proti ktorému podal sťažovateľ odvolanie a vo vzťahu ku ktorému prichádza do úvahy uloženie súhrnného trestu). Ďalší termín hlavného pojednávania bude určený až po právoplatnosti rozhodnutia v tejto veci.

8. Počas pojednávania veci došlo k viacerým zmenám zákonného sudcu, pričom sťažovateľ nedal súhlas na pokračovanie v konaní, z toho dôvodu bolo potrebné vec zakaždým opätovne naštudovať. Ak by dlhé vedenie konania malo na sťažovateľa taký fatálny nepriaznivý následok, ako tvrdí, odrazilo by sa to aj na jeho snahe, aby bola vec skončená, teda opakovane by nevyslovoval nesúhlas pri zmene zákonného sudcu (aj keď toto právo mu nemožno uprieť). Určité zdržanie v postupe vo veci bolo spôsobené aj v dôsledku ospravedlnenia obhajcu, z dôvodu námietky zaujatosti podanej sťažovateľom, jeho nespoluprácou (musel byť vydaný príkaz na zatknutie) a v neposlednom rade v dôsledku mimoriadnych opatrení súvisiacich s COVID-19. Nie je teda zrejmé, z čoho sťažovateľ odvodzuje porušenie označených práv a ústavnú sťažnosť možno označiť za účelovú, podanú v úmysle získať finančné odškodnenie. Ústavná sťažnosť je preto nedôvodná, okresný súd navrhol zamietnuť ju, resp. nevydať požadovaný nález. Nesúhlasí s požadovanou výškou primeraného finančného zadost'učinenia, požadovaná výška je neprimeraná s cieľom získať majetkový prospech.

II.2. Replika sťažovateľa:

9. Okresný súd nepreukázal, že by v napadnutom konaní postupoval bez zbytočných prietahov. Už len fakt, že za niekoľko rokov sa menil zákonný sudca, je dôkazom nečinnosti. Sťažovateľove podania nemohli spôsobovať také markantné prietahy, ako uvádza okresný súd. Nebolo potrebné zasielať spis iným súdom, v podstate drvivú väčšinu času bol spis na okresnom súde, no tento napriek tomu konal v značných prietahoch, čo i sám objektívne potvrdil. Sťažovateľ nerobil žiadne zásadné obštrukcie, pre ktoré by súd nemohol ukončiť vec v skoršom termíne. Je jeho zákonným právom, aby zmenil svojho obhajcu, prípadne vznášal námietku zaujatosti. K týmto úkonom nedochádzalo tak často ako k zmene zákonného sudcu. Okresný súd sa alibisticky snaží navodiť dojem, že konal bez zbytočných prietahov, hoci konal minimálne 3 až 4 roky so zbytočnými prietahmi aj pri zohľadnení jeho vlastnej argumentácie.

III. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

III.1. K porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

10. Súdne konanie je potrebné viesť rýchlo, účelne a bez prieťahov. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v každom súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 96/2019). Nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07). Okresný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, aby smeroval k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal v predmetnej veci počas konania na prvom stupni, ale aj v čase, keď okresný súd pripravoval vec na predloženie inštančne nadriadeným súdom a po vrátení spisu z nich.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

12. Vo vzťahu k prvému kritériu ústavný súd zistil, že predmetom napadnutého trestného konania bolo rozhodovanie o obžalobe z dvoch skutkov (prvého skutku sa mal dopustiť sťažovateľ spolu so spoluobvineným a druhého spoluobvinený). Vzhľadom na právnu kvalifikáciu (zločin podvodu, spolupáchateľstvo) ide o štandardnú agendu súdov. V konkrétnostiach tohto prípadu po právnej stránke ústavný súd nezaznamenal prvok zložitosti. Po skutkovej stránke ústavný súd nezistil prvky väčšej zložitosti. Avšak ako naznačoval okresný súd na svoju obranu, z dôvodu viacerých odsúdení sťažovateľa bolo potrebné skúmať možnosť ukladania súhrnného trestu, resp. upustenia od jeho uloženia, s čím býva spojená potreba zabezpečenia relevantných rozhodnutí a zapožičania súvisiacich trestných spisov. Administratívnu činnosť spojenú so zabezpečovaním spisového materiálu nemožno označiť za mimoriadne náročnú, aj keď sa týkala viacerých spisov.

13. Súdny spis mal v čase podania obžaloby viac ako 1000 strán. Prokuratúra v obžalobe navrhla vypočuť 17 svedkov (v októbri 2017 žiadala len čítať ich výpovede a nepovažovala ich osobný výsluch za potrebný), prečítať zápisnice o výsluchu štyroch svedkov a 2 znalecké posudky (v októbri 2018 už netrvala na prečítaní), resp. oznámiť ostatné dôkazy. Väčšina svedkov sa nachádzala v Českej republike, čo malo za následok komplikácie pri zabezpečovaní ich osobnej účasti na hlavných pojednávaniach. Po právoplatnosti uznesenia o zastavení trestného stíhania proti spoluobvinenému (máj 2022) sa zložitnosť veci čiastočne zmenšila. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že spoluobvinený zomrel 1. decembra 2020.

14. Právoplatné rozhodnutie o obžalobe nepochybne pre sťažovateľa subjektívne malo význam. Vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach (II. ÚS 32/03).

15. Pokiaľ ide o kritérium správania sťažovateľa, ústavný súd podľa obsahu súdneho spisu konštatuje, že malo určitý podiel na doterajšej dĺžke konania. Sťažovateľ (jeho obhajca), ako okresný súd poznamenáva, dal dôvod na odročenie pojednávania nariadeného na 15. október 2015. V máji 2016 sťažovateľ podal námietku zaujatosti, resp. návrh na odňatie veci okresnému súdu, napriek tomu okresný súd ďalej konal a práve predloženie tohto návrhu so spisom najvyššiemu súdu bolo neefektívnym úkonom, ako uvádza aj najvyšší súd pri vrátení spisu. Okresnému súdu je potrebné prisvedčiť pri námietke, že sťažovateľ nespolupracoval, keďže nereagoval na výzvu týkajúcu sa zmeny senátu z mája 2017, neospravedlnil svoju neúčast' na hlavnom pojednávaní z novembra 2017 nepodarilo sa ho predviesť na hlavné pojednávanie z mája 2018, čo viedlo k vydaniu príkazu na jeho zatknutie a napokon k jeho zadržaniu v júni 2018. Aj v ďalšom období sa vyskytli prípady, keď nepreberal zásielky zo súdu (máj 2022). Sťažovateľ sa zároveň viackrát vyjadril, že súhlasí s konaním hlavného pojednávania v jeho neprítomnosti. Pokiaľ ide o vyjadrenie nesúhlasu so zmenou zákonného sudcu, tak je pravda, že v septembri 2019 s ňou nesúhlasil, avšak vo februári 2023, naopak, vyjadril súhlas so zmenou senátu. Raz sa domáhal urýchlenia napadnutého konania v máji 2023 postupom podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku.

16. V súvislosti s hodnotením samotného postupu všeobecného súdu ako tretieho kritéria ústavný súd konštatuje, že obsah súdneho spisu v zásade potvrdzuje priebeh konania opísaný sťažovateľom a doplnený okresným súdom. Účastníci sa na popise napadnutého konania zhodli. Ústavný súd preto vychádzal z priebehu konania ako z nespornej skutočnosti.

17. V posudzovanom prípade možno primeranosť dĺžky konania v súvislosti porušením označených práv postupom okresného súdu posudzovať vzhľadom na viazanosť návrhom [§ 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] od doručenia obžaloby okresnému súdu 11. decembra 2014. Na dokreslenie, obvinenie bolo sťažovateľovi vznesené v júni 2013. Na úvod ústavný súd konštatuje, že od tohto momentu do podania ústavnej sťažnosti uplynulo 8 rokov, 6 mesiacov a 2 dni. Počas celého tohto obdobia sa vec nachádzala na okresnom súde s výnimkou 10 dní, keď sa vec nachádzala na najvyššom súde. Okresný súd doteraz vo veci samej rozhodol len v marci 2022 (zastavenie trestného stíhania proti spoluobvinenému), vo vzťahu k sťažovateľovi teda zatiaľ nerozhodol, hoci prijal jeho vyhlásenie podľa § 257 Trestného poriadku.

18. Už celková dĺžka konania na okresnom súde signalizuje zbytočné priesťahy. Dôvodom podporujúcim takýto záver sú aj opakované sťažnosti pre nečinnosť a im predchádzajúce žiadosti Okresnej prokuratúry Trnava (jún 2015, apríl 2016, júl 2017, máj 2022). Najvyšší súd tiež vytkol pri vrátení spisu v januári 2017 okresnému súdu dovtedajší postup a zdôraznil potrebu konať bez zbytočných priesťahov. Okresný súd napriek opakovaným pokusom nariadiť a uskutočniť hlavné pojednávanie za celé doterajšie obdobie otvoril hlavné pojednávanie len trikrát (september 2016, október 2018 a február 2023). Hlavné pojednávanie nebolo možné uskutočniť z dôvodov na strane okresného súdu (január 2017, september 2019, september 2021, november 2022, apríl 2023), na strane spoluobvineného (čiastočne október 2015, máj 2016, máj 2020), resp. z dôvodov vyššej

moci a iných dôvodov zodpovednosť za vznik je ťažšie jednoznačne pripísať (marec 2019, február 2021, september 2023).

19. Sťažovateľ v odôvodnení ústavnej sťažnosti neuvádza bližšie okolnosti týkajúce sa priebehu napadnutého konania na okresnom súde. Namieta skôr celkovú dĺžku konania na okresnom súde a všeobecne nevyužitie možností konať. Ústavný súd napriek stručnosti odôvodnenia ústavnej sťažnosti uvádza, že v postupe okresného súdu nenašiel dlhšie obdobia úplnej nečinnosti, ktoré by sa podpísali pod uvedenú celkovú dĺžku súdneho konania. Okresnému súdu však vyčíta nesústreďenosť napríklad v súvislosti s predkladaním spisu najvyššiemu súdu či pri postupovaní veci senátu kvôli kvalifikácii skutku ako zločinu až skoro 3 roky po podaní obžaloby, pri rozhodovaní o zastavení trestného stíhania vo vzťahu k spoluobvinenému, resp. len kratšie obdobia nečinnosti (napr. február až jún 2015, október až január 2016, máj až august 2017).

20. Ústavný súd vzal pri posudzovaní postupu krajského súdu do úvahy aj všeobecne známu skutočnosť, že mimoriadne opatrenia proti šíreniu ochorenia COVID-19 ovplyvnili aj riadnu činnosť súdov od marca roku 2020. Napadnuté konanie do podania ústavnej sťažnosti však väčšinu (5 rokov a 3 mesiace) z doterajšej celkovej dĺžky konania prebiehalo pred uplatňovaním týchto opatrení. Okresný súd následne nevykonal (aj keď nariadil, tak neotvoril) hlavné pojednávanie od marca 2020 do februára 2023. Z týchto dôvodov ústavný súd mohol túto obranu okresného súdu akceptovať len čiastočne.

21. Zo súdneho spisu vyplýva, že okresný súd v októbri 2018 a v marci 2019 mal vedomosť, že na okresnom súde prebieha konanie vedené pod sp. zn. 6 T 12/2017, na ktorého právoplatné skončenie napokon vyčkával. K odročeniu z dôvodu vyčkávania na právoplatné skončenie označeného konania však došlo až pri hlavnom pojednávaní z apríla a zo septembra 2023, preto argument okresného súdu o nemožnosti rozhodnúť vec možno akceptovať až od tohto obdobia. Sťažovateľ, ktorého sa súbežne vedené konanie okresného súdu priamo týkalo, nenamietal túto obranu okresného súdu v zmysle, že by ho okresný súd práve týmto vyčkávaním vystavil predĺženiu stavu právnej neistoty. Uvedené všeobecné pravidlo, že súd rozhodujúci neskôr vyčká s rozhodnutím, až sa skorší rozsudok stane právoplatným, však nemôže platiť absolútne, a tak sa dostávať do rozporu s požiadavkou na konanie bez zbytočných prietáhov. Úlohou ústavného súdu však nie je posudzovať, aký postup okresného súdu je vhodnejší alebo správny, ale zhodnotiť účinky takéhoto postupu na označené práva sťažovateľa. Nejde tu však o prípad, že by okresný súd nekonal bez existencie odôvodnenej prekážky o obžalobe proti sťažovateľovi ani v otázke viny. Ak by ale bol okresný súd postupoval v napadnutom konaní s primeranou rýchlou, mohol sa úplne vyhnúť otázke posudzovania účinkov vyhláseného odsudzujúceho rozsudku č. k. 6 T 12/2017 z 20. júna 2023 z neskôr vedeného súdneho konania pre potreby napadnutého konania začatého vyše dva a pol roka predtým, otázke, ktorá vyústila do súčasného stavu, keď vyčkávaním na právoplatné rozhodnutie v inej veci ešte viac predlžuje už beztak dlhotrvajúce napadnuté konanie.

22. Podstatné je vyhodnotenie postupu okresného súdu vo veci samej vo vzťahu k sťažovateľovi. Doterajšie obdobie rozhodovania a súvisiaceho postupu okresného súdu prevyšujúce 8 a pol roka ústavný súd považuje za zistených okolností za neprimerané na odstránenie právnej neistoty sťažovateľa. Ani právne či skutkovo najnáročnejšie spory nesmú trvať takú dlhú dobu, lebo platí

zásada neúčinnosti oneskorene poskytnutej spravodlivosti. Tento imperatív je znásobený v trestnom konaní, kde sa primeraná lehota na konanie musí posudzovať prísnejšie v dôsledku mimoriadne citel'ného zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s jeho priebehom spojený.

23. V reakcii na vyjadrenie okresného súdu o nedostatočnom personálnom zabezpečení príslušného súdneho oddelenia, v dôsledku čoho okresný súd „*vo veci konal a koná v rámci svojich možností, vykonával a vykonáva úkony s vynaložením úsilia vec rozhodnúť*“, musí ústavný súd okresnému súdu pripomenúť, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03 I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06).

24. Ústavný súd citlivo vníma problém nadmernej zaťažnosti všeobecných súdov, avšak zároveň poukazuje na to, že je úlohou zmluvných štátov nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo na rozhodnutie v primeranej lehote (rozsudok Veľkej komory vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129). Chronické, resp. dlhotrvajúce preťaženie súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania (Probstmeier proti Nemecku z 1. 7. 1997, sťažnosť č. 20950/92, bod 64). Taktiež opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa musí s vecou oboznámiť, štát nezbavujú jeho povinností týkajúcich sa požiadavky primeranej lehoty (Lechner a Hess proti Rakúsku z 23. 4. 1987). Opakované pridel'ovanie predmetnej veci zákonným sudcom na prerokovanie a rozhodnutie teda nemožno považovať za relevantnú procesnú aktivitu všeobecného súdu, pričom táto aktivita je dôsledkom iných, s konaním bezprostredne nesúvisiacich skutočností – napr. personálne zmeny na okresnom súde, práceneschopnosť zákonného sudcu a pod. (II. ÚS 444/2014). Tento prípad je výrazne negatívne poznačený zmenami zákonného sudcu. Opakovaný čiastočný posun v konaní bol po opakovaných zmenách zákonného sudcu vrátený naspäť na začiatok. V konečnom dôsledku nerešpektovanie požiadavky na prejednanie záležitosti v primeranej lehote (resp. požiadavky na konanie bez zbytočných priet'ahov) sa môže negatívnym spôsobom prejaviť na dôveryhodnosti justície ako takej (Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994, bod 61).

25. Zistené skutočnosti postačujú na vyvodenie konečného záveru, že okresný súd svojím postupom v napadnutom konaní nesmeroval efektívne k rýchlemu odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa. Obrana okresného súdu v súhrne nie je spôsobilá na obhájenie doterajšej dĺžky napadnutého konania, a teda na spochybnenie tvrdení sťažovateľa o jeho celkovej neprimeranej dĺžke. Okresný súd prispel svojím postupom k dĺžke napadnutého konania v takom rozsahu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd vyslovil, že tieto práva sťažovateľa namietaným postupom porušené boli (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Príkaz vo veci konat' a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

26. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

27. Ústavný súd v nadväznosti na svoje zistenia prikázal súčasnému okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov, pretože v čase vydania tohto nálezu nie je vec právoplatne skončená.

28. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

29. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur, čo odôvodnil neprímerane dlhým časom napadnutého konania, potrebou kompenzovania peripetií a útrap, ktorými prechádzal počas 12 rokov, zmiernenia negatívnych pocitov a frustrácie vyvolanej odopieraním spravodlivosti.

30. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení výšky primeraného zadosťučinenia zohľadnil ústavný súd svoju judikaturu a zásadu spravodlivosti, ako aj skutočnosť, že sťažovateľ mohol dôvodne pociťovať právnu neistotu spôsobenú neúčinným postupom okresného súdu. Do úvahy zobral tiež celkovú dĺžku konania, postoj a správanie sťažovateľa v súdnom konaní a zložitost' veci. Zohľadnené bolo aj zavinenie okresného súdu vo vzťahu k možnostiam urýchliť konanie. Ústavný súd dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie v tejto veci predstavuje spolu sumu 2 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

31. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 442,38 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

32. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ (§ 11 ods. 3 vyhlášky)]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu).

33. V súvislosti s prípravou a prevzatím zastúpenia boli advokátom vyčíslené aj náhrady za cestu zo Spišskej Novej Vsi do Leopoldova a späť v súvislosti s prvou poradou s klientom, a to náhrada za stratu času podľa § 17 ods. 1 vyhlášky za 14 začatých polhodín strávených cestou motorovým vozidlom ($14 \times 20,87 \text{ eur} = 292,18 \text{ eur}$), náhrada za cestu motorovým vozidlom vo výške 191,60 eur (náhrada za použitie motorového vozidla: $0,239 \text{ eur} \times 606 \text{ km} = 144,84 \text{ eur}$ a náhrada za pohonné hmoty pri priemernej spotrebe nafty $5,3 \text{ l} \times 606 \text{ km}/100 \text{ km} \times \text{priemerná cena nafty } 1,456 \text{ eur} = 46,77 \text{ eur}$). Vynaloženie takýchto nákladov však nevyplýva zo spisu, preto ústavný súd bez zodpovedajúceho preukázania nemohol priznať ich na náhradu. Predloženie samotnej „*plnej moci*“, na ktorej je uvedené miesto Leopoldov, nepreukazuje vynaloženie uplatnených trov konania.

Za ďalší úkon právnej služby vykonaný v roku 2023, a to repliku k vyjadreniu okresného súdu, náhradu trov konania nepriznal z dôvodu, že bola rekapituláciou už zistených skutočností a neprispela svojím obsahom k rozhodnutiu vo veci samej (bod 5 výroku nálezu).

34. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu